Domowy aparat telefoniczny z kartą chipową,

część 2

AVT-5081

W drugiej części artykułu omówiono sposób programowania kart i obsługi dyskryminatora połączeń telefonicznych. Rekomendacje: urządzenie niezbędne dla wszystkich użytkowników telefonów stacjonarnych mających problemy z ograniczeniem liczby połączeń wychodzących i związanych z nimi kosztów. Nie staraliśmy się o jego homologację, w związku z czym nie należy dołączać go do sieci telekomunikacyjnych dostawców wymagających urządzeń homologowanych.

Programowanie karty

Po zmontowaniu dyskryminatora należy zaprogramować jego parametry, które zależą od typu centrali telefonicznej i używanego aparatu telefonicznego.

Strukturę menu dyskryminatora przedstawiono na **rys. 6**. Poniżej zamieszczamy opis sposobu posługiwania się nim.

1. Wprowadzenie w tryb programowania

Po podniesieniu słuchawki na wyświetlaczu pojawi się napis "Włóż kartę". Przy pierwszym uruchomieniu włożenie jakiejkolwiek karty spowoduje wyświetlenie napisu "Błąd karty", a rozmowy nie będą możliwe, gdyż dyskryminator akceptuje tylko karty, które sam zaprogramował.

Wszystkie parametry programowane są za pomocą klawiatury aparatu telefonicznego wyposażonego w klawiaturę z wybieraniem tonowym. Aby wybierane w czasie programowania cyfry nie powodowały przypadkowego wybierania numeru, z którym centrala telefoniczna zestawiałaby połączenie, dostęp do funkcji programowania zabezpieczony jest kodem dostępu. Kod ten zabezpiecza jednocześnie, aby wybieranie nume-

ru nie zmieniało parametrów dyskryminatora.

Aby wejść w tryb programowania, należy nacisnąć kolejno klawisze "*##**2*". Dodatkowe zabezpieczenie polega na tym, że cała sekwencja musi być wprowadzona z przerwami między kolejnymi znakami nie większymi niż jedna sekunda. Sekwencję tych znaków należy wprowadzić po podniesieniu słuchawki, ale bez karty w czytniku. Taką sekwencję znaków centrala zinterpretuje jako błędny numer i zakomunikuje, że "nie ma takiego numeru". Jeżeli jednak nie jesteśmy pewni, że nie zostanie wybrany numer, to po podniesieniu słuchawki można odczekać, aż centrala wystawi sygnał zajętości.

Procedura odbioru i sprawdzenia kodu dostępu jest przedstawiona na list. 2. Odwołanie do tej procedury następuje z pętli głównej programu po naciśnięciu klawisza gwiazdki "*". Następnie w pętli while są odbierane tony DTMF i jednocześnie jest odliczany czas jednej sekundy. Jeśli odebrano kod DTMF, to jest on zapisywany do bufora oraz zerowany jest licznik czasu odmierzający sekundę na wpisanie następnego kodu znaku. Po wpisaniu prawidłowo wszystkich znaków, procedura zwraca wartość równą "1". Jeżeli

List. 2. Procedura odbioru i weryfikacji kodu dostępu do opcji programowania boolean Programowanie() boolean prog_ok; byte prog_time, prog_licznik; byte prog_buf[6]; //zeruj licznik czasu //zeruj licznik cyfr //w ciągu 1s odbieraj dtmf prog_licznik=0; While (prog_time<250) //zwiększ czas oczekiwania na podanie kodu //sprawdz czv jest kod DTMF get_dtmf(); IF (dtmf_ok) //jesli byl dtmf IF (prog licznik>5) //jeśli odebrano 6 cvfr IF (prog_buf[4]!=2) prog_ok=0; IF (prog_buf[5]!=11) prog_ok=0;

wprowadzony kod znaków jest nieprawidłowy lub przerwa między kolejnymi znakami była dłuższa od jednej sekundy, następuje powrót z tej procedury z wartością równą "0". W obydwu przypadkach program główny otrzymuje jednoznaczną informację o wprowadzonej sekwencji znaków i na tej podstawie podejmuje dalsze działania.

Przy braku aktywnej karty dyskryminator umożliwia tylko wybieranie połączeń alarmowych zaczynających się od "99" oraz wybranie kodu dostępu, zaczynającego się gwiazdką "*". Próba wybrania innego numeru niż dozwolonego kończy się rozłączeniem połączenia. Również wybieranie w systemie impulsowym powoduje przerwanie połączenia.

Po podaniu prawidłowego kodu dostępu dyskryminator znajduje się w trybie programowania, jednak aby można było zmieniać jakiekolwiek parametry dyskryminatora, to należy jeszcze wprowadzić hasło. Dodatkowe zabezpieczenie hasłem jest podyktowane tym, że kod wprowadzenia w tryb programowania jest kodem stałym, przypisanym do tego układu dyskryminatora i nie może być zmieniony. Umożliwiałoby to zmianę jego parametrów przez wszystkie osoby, które zapoznały się z tym opisem. Aby temu zapobiec, drugi kod składa się z czterech cyfr i może być dowolnie zmieniany przez osoby upoważnione.

 Wprowadzenie hasła dostępu Jeśli dyskryminator znajduje się w trybie programowania, to na wyświetlaczu znajduje się napis "Podaj hasło". W tym momencie należy podać czterocyfrowy kod, a jego wprowadzanie kończymy klawiszem "#".

Na rys. 7 przedstawiono algorytm odbioru i weryfikacji hasła dostępu. Procedura weryfikacji hasła zorganizowana jest tak, że przy wprowadzaniu hasła można wybrać dowolną liczbę cyfr, ale do porównania brane są tylko cztery ostatnie. W przypadku błędnie wpisanej cyfry kodu nie trzeba się rozłączać, wystarczy tylko podać ponownie prawidłowe cztery cyfry kodu i zatwierdzić klawiszem "#". Poprawność podanego hasła jest sprawdzana w momencie naciśniecia tego klawisza. Można dwa razy pomylić się i próbować zatwierdzić błędne hasło - za trzecim razem połączenie zostanie przerwane.

3. Zmiana parametrów

Po pokonaniu wszystkich zabezpieczeń możemy przystąpić do określania wybranych parametrów. Zmieniane mogą być następujące parametry: hasło dostępu, limit impulsów, czas przerwy w linii telefonicznej, po którym dyskryminator uzna, że słuchawka została odłożona.

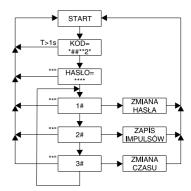
Wybór odpowiednich parametrów jest dokonywany za pomocą klawiszy z cyframi od 1 do 3. Wybraną opcję należy zatwierdzić klawiszem "#". Przez cały czas na wyświetlaczu wyświetlana jest informacja, pod którym klawiszem jest dostępna dana opcja. Na wyświetlaczu pojawiać się wiec będą napisy: "1.Zmiana hasła", "2.Zapis impulsów",

"3.Zmiana czasu". Napisy są wyświetlane kolejno w odstępach dwusekundowych. Po naciśnięciu jednego z trzech klawiszy na wyświetlaczu pojawi się odpowiedni napis. Jeśli chcemy potwierdzić tę opcję, to naciskamy klawisz "#". Możemy również powrócić do poprzedniego trybu (informacyjnego), naciskając gwiazdkę "*".

4. Zmiana hasła dostępu

Aby zmienić hasło dostępu, należy w trybie zmiany parametrów nacisnąć klawisz "1", w wyniku czego na wyświetlaczu pojawi się napis "Zmiana hasła ?". Zatwierdzamy wybór, naciskając klawisz "#".

Przed wprowadzeniem nowego hasła zostaniemy poproszeni o ponowne wprowadzenie starego. Procedura wprowadzania hasła jest identyczna, jak wprowadzanie kodu dostępu. Jeśli wprowadzone hasło jest prawidłowe, to zostanie wyświetlony napis "Wpisz nowe". Wówczas należy podać nowe hasło i potwierdzić klawiszem "#". Przy wprowadzaniu hasła można również wybrać dowolną liczbę cyfr, lecz jako nowe hasło zostaną zapisane cztery ostatnio wybrane. Potwierdzenie nowego hasła następuje przez naciśnięcie klawisza "#". Na wyświetlaczu pojawi się napis "Hasło zapisane", a następnie dyskryminator rozłączy połączenie i po chwili nastąpi ponowne zwarcie styków przekaźnika PK, a w słuchawce będzie słychać sygnał zgłoszenia centrali. Wtedy możemy przystąpić do ustawiania kolejnych parametrów lub nawiązać rozmowę, pod warunkiem, że mamy kartę z limitem impulsów. Przy pierwszym ustawianiu parametrów nie mamy jeszcze takiej karty, wiec rozmowy wyjściowe nadal sa zablokowane.

Rys. 6. Struktura menu dyskryminatora

Jeśli zapomnimy hasło, możliwe jest skasowanie zapisanego, lecz wymaga to ingerencji w układzie dyskryminatora. Jeżeli chcemy przywrócić początkowe hasło, należy zewrzeć zworkę JP2 i podnieść słuchawkę. Wówczas na wyświetlaczu pojawi się napis: "Kasowanie hasła", a następnie: "Nowe hasło=1234". Po tej czynności hasłem dostępu będzie sekwencja cyfr "1234".

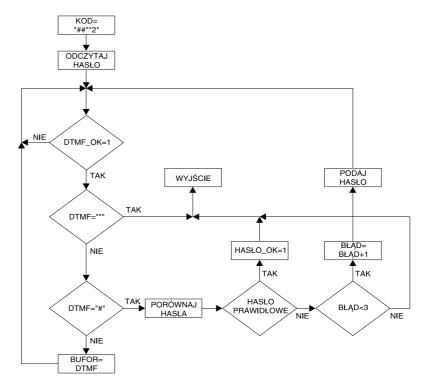
5. Zapis limitu impulsów na karcie

Jeżeli chcemy zapisać na karcie limit impulsów, to w trybie zmiany parametrów naciskamy klawisz "2" i potwierdzamy klawiszem "#". Na wyświetlaczu pojawi się napis: "Włóż kartę" i program czeka na włożenie karty. Po włożeniu pojawi się napis: "Podaj limit". Z klawiatury wprowadzamy żądany limit impulsów. Maksymalna wartość wynosi 999 impulsów. Również wartość limitu można wpisywać kilkakrotnie, do momentu naciśnięcia klawisza "#", który spowoduje zapisanie liczby impulsów na kartę. Wraz zapisaniem limitu impulsów, na karcie zostaje zapisany czterocyfrowy kod dostępu. Zapis ten jest konieczny, gdyż na tej podstawie dyskryminator sprawdza, czy odczytany limit impulsów jest prawidłowy. Przy odczycie karty najpierw porównywany jest kod zapisany na tej karcie z kodem zawartym w pamięci EEPROM procesora. Jeśli kody są identyczne, to odczytany limit impulsów uznany zostaje za prawidłowy.

Jeżeli zapiszemy limity na kilku kartach, a następnie zmienimy kod dostępu do menu dyskryminatora, to te karty będą ignorowane i aby mogły być używane, należy wpisać do nich nowe limity.

6. Zmiana czasu odłożenia słuchawki

Ustawienie odpowiedniego czasu przerwy w linii, po którym dyskryminator uzna, że połączenie zostało zakończone, jest bardzo ważne ze względu na niezawodne zabezpieczenie przed "darmowymi" rozmowami. Dyskryminator musi zerować się po wykryciu przerwy w linii telefonicznej, ale jednocześnie musi umożliwiać korzystanie z dodatkowych funkcji centrali, które dostępne są po naciśnięciu przycisku "Flash". Naciśnięcie go

Rys. 7. Algorytm odczytu hasła dostępu

powoduje, że linia telefoniczna zostaje rozwarta na krótko, a następnie centrala oczekuje na tony kodu DTMF określające funkcje dodatkowe. Przerwa ta, w zależności od centrali oraz aparatu telefonicznego, może trwać od 80 ms do 800 ms. Jeśli aparat generowałby czas przerwy równy 200 ms, a dyskryminator byłby ustawiony tak, że wykrywa odłożenie słuchawki po 100 ms, to każde naciśnięcie klawisza "Flash" powodowałoby rozłączenie połączenia. Aby temu zapobiec, czas wykrywania przerwy musi być dłuższy od przerwy generowanej przez aparat. Dyskryminator umożliwia regulację wykrywanej przerwy w zakresie 10...990 ms z krokiem 10 ms. Czas ten nie może być jednak zbyt długi, gdyż może to umożliwić swobodne dzwonienie bez posiadania karty. Jeżeli ustawimy czas przerwy na 900 ms, a centrala telefoniczna ponownie wystawia sygnał zgłoszenia po czasie przerwy na przykład 600 ms, to bardzo łatwo można wykonać rozmowę bez karty.

Nie opiszemy, jak to jest możliwe, aby nie ułatwiać osobom postronnym złamania tego zabezpieczenia.

Żeby obejście dyskryminatora było niemożliwe, należy ustawić taki czas przerwy, po którym centrala kończy połączenie i wy-

stawia nowy sygnał zgłoszenia. Nominalna wartość jest ustawiona na 160 ms. Jeżeli chcemy ustawić inną wartość, to w trybie zmiany parametrów należy wybrać przycisk 3 i potwierdzić klawiszem "#". Na wyświetlaczu pojawi się napis: "Czas pauzy=160ms". Klawiszami cyfrowymi wprowadzamy nową wartość czasu, z tym, że możemy zmieniać tylko dziesiętne i setne części ustawianego czasu, gdyż regulacja jest dokonywana z krokiem 10 ms. Po wpisaniu odpowiedniej wartości zatwierdzamy klawiszem "#". Jeżeli zrezygnujemy ze zmiany czasu, to naciskamy klawisz "*" i zmiana nie zostanie zapisana w pamięci pro-

Czy wprowadzony czas ma wartość zbliżoną do czasu zerwania połączenia przez centralę, można sprawdzić następująco: podnosimy słuchawkę i na wyświetlaczu będzie napis "Włóż kartę". Nie wkładamy jej, tylko wybieramy cyfrę "9". Dyskryminator pozwoli na to, gdyż jest to pierwsza cyfra dozwolonego numeru alarmowego. W słuchawce zapanuje cisza, a po pewnym czasie sygnał zajętości. Wprowadzenie centrali w taki stan pozwoli nam sprawdzić, czy po określonej przerwie na linii centrala rozłączyła połączenie i wystawiła nowy sygnał zgłoszenia, czy też wprowadzona przerwa jest zbyt krótka, żeby nawiązać nowe połączenie.

Sprawdzanie czasu reakcji centrali na długość przerwy tuż po podniesieniu słuchawki nie pozwala odróżnić, czy generowany sygnał pochodzi z trwającego połączenia, czy centrala zakończyła poprzednie i wystawiła nowy sygnał, gdyż obydwa są jednakowe.

Jeżeli wybraliśmy cyfrę "9", to na wyświetlaczu zostaje wyświetlona ta cyfra. Wówczas naciskamy przycisk "Flash" i obserwujemy, czy na wyświetlaczu zajdzie jakaś zmiana. Jeżeli na wyświetlaczu nic się nie zmieniło, oznacza to, że ustawiony czas reakcji dyskryminatora nie jest za krótki. Jeśli zaś na wyświetlaczu pojawi się ponownie napis "Włóż kartę", oznacza to, że ustawiony czas jest zbyt krótki i należy go wydłużyć, gdyż tak ustawiony dyskryminator będzie rozłączał połączenie przy próbie wprowadzenia opcji dodatkowej, na przykład konferencji z dwoma osobami.

W przypadku braku reakcji dyskryminatora na przycisk "Flash", należy jeszcze sprawdzić, czy zaprogramowany czas nie jest zbyt długi. W tym celu należy wprowadzić przerwę dłuższą od tej, którą spowodował klawisz "Flash". Można to zrobić, naciskając na krótko przycisk rozłączenia rozmowy w aparacie telefonicznym. Do tego celu najlepiej jest zastosować aparat z mechanicznym przyciskiem rozłączającym rozmowę. Pozwoli

to na precyzyjne zajmowanie i zwalnianie linii telefonicznej. Próby należy wykonać kilkakrotnie, sprawdzając, czy po przerwie powodującej wystawienie przez centralę nowego sygnału dyskryminator również wykrył ten stan, sygnalizując go napisem: "Włóż kartę". Jeżeli po usłyszeniu nowego sygnału zgłoszenia centrali na wyświetlaczu nadal jest wyświetlana cyfra "9", to należy zmniejszyć czas wykrywania odłożenia słuchawki w menu "Zmiana czasu".

Powyższą procedurę doboru czasu przerwy na linii dla centrali telefonicznej oraz wykrywanego przez dyskryminator należy wykonać kilkakrotnie, aż do uzyskania jednakowej reakcji centrali i dyskryminatora, gdyż tylko wtedy jest absolutna pewność, że żadna rozmowa wyjściowa nie zostanie przeprowadzona bez użycia karty z dostępnym limitem impulsów.

Równie ważne jak odłożenie słuchawki, jest wykrycie wybierania numeru w trybie impulsowym, gdyż przełączenie aparatu w tryb wybierania impulsowego umożliwiałby dowolne wybieranie numerów. Czasy przerwy na linii telefonicznej spowodowane wybieraniem impulsowym są znacznie krótsze od przerwy spowodowanej naciśnięciem klawisza "Flash" i dyskryminator nie reagowałby na nie. Aby temu zapobiec, procesor nieustannie kontroluje, czy w linii płynie prąd.

Kontrola jest wykonywana w obsłudze przerwania od Timera T1. Jej procedurę zamieszczono na list. 3. Przerwanie jest generowane co 10 ms. W przypadku wykrycia rozwartej linii zwiększana jest wartość licznika "przerwa". Po ponownym zwarciu linii sprawdzane jest, czy powstała przerwa zawiera się w przedziale 20...50 ms. Jeśli tak jest, to oznacza, że przerwa spowodowana była wybieraniem impulsowym i następuje przerwanie połączenia, a następnie zerowanie procesora.

Wykrywanie odłożenia słuchawjest przeprowadzane inaczej: przy każdym przerwaniu zwiększana jest wartość komórki "linia_time". Jeśli przekroczy wartość zapisaną w komórce linia_time_buf, procesor zostanie wyzerowany, gdyż uzna, że słuchawka została odłożona. Zawartość komórki linia_time_buf jest równa zaprogramowanej wartości, po której procesor wykrywa odłożenie słuchawki. Wartość ta jest programowana po wybraniu opcji "Zmiana czasu". Wartość komórki linia_time jest zwiększana przy każdym przerwaniu, ale przed poleceniem dodawania znajduje się polecenie sprawdzające, czy w linii telefonicznej płynie prąd. Jeśli tak jest, następuje jej zerowanie, więc jeśli słuchawka jest podniesiona, wartość tej komórki nie przekroczy jedynki. Jeżeli zaś słuchawka jest odłożona, to wartość tej komórki jest zwiększana przy każdym przerwaniu. Gdy zostanie osiągnięta wartość większa od zaprogramowanej, to nastąpi zerowanie procesora. Polega ono na wymuszeniu startu programu od adresu 0x000.

Z przerwaniem pracuje jeszcze jeden licznik. Pod jego wpływem, w trybie zmiany parametrów, na wyświetlaczu zmieniają się cyklicznie napisy dotyczące funkcji realizowanych w zależności od naciśniętego klawisza.

Obsługa

Dyskryminator bez ważnej karty (z limitem impulsów) pozwala na realizowanie wszystkich połączeń przychodzących oraz wyjściowych z numerami alarmowymi zaczynających się cyframi "99". Do wszystkich innych połączeń wymagana jest w czytniku karta z niezerowym stanem konta.

```
List. 3. Procedura obsługi przerwania od timera T1
//**********************
 #INT_TIMER1
void wave_timer()
   disable_interrupts(global);
bit_clear(pir1,tmr1if);
set_timer1(timer1_set);
                                                         //wyłącz przerwania
//zeruj flagę przerwania od t1
// ładuj T1 na 10ms
   menu_i++;
if(menu_i>200)
                                                         //potrzebne do animacji napisów przy obsłudze menu
//powoduje, że w trybie wyboru wyświetlana pomoc
//zmienia się co 2 sekundy
       menu_i=0;
menu_ok=1;
menu_time++;
if(menu_time>2) menu_time=0;
                                                         //jeśli przerwa w linii, to zwiększaj
//licznik czasu przerwy
   if(!input(linia)) przerwa++;
   if(input(linia))
       linia time=0:
                                                         //po zwarciu linii sprawdź, czy czas przerwy //wynosił od 20...50ms, jeśli tak,to
       if((przerwa>1)&&(przerwa<=5))
           bit_set(portb,0);
bit_clear(trisc,2)
bit_set(portc,2);
delay_ms(1500);
reset_cpu();
                                                         //8870 w tryb pwrdown
                                                         //rozlacz linie
//czekaj 1500ms
//reset procesora
       else przerwa=0;
                                                         //jeśli przerwa była inna, to zeruj licznik przerwy
                                                         //zwiększaj licznik
//jesli linia rozwarta >niz dozwolony czas,
// to reset procesora
   linia_time++;
   if(linia_time>linia_time_buf)
   enable_interrupts(global);
```

Po podniesieniu słuchawki jesteśmy proszeni o włożenie karty do czytnika. Jeśli włożona karta jest nieprawidłowa (niezaprogramowana przez dyskryminator), to zostaniemy o tym poinformowani komunikatem "Błąd karty" i rozmowy wychodzące nie będą możliwe. Jeśli posiadamy kartę zaprogramowaną w dyskryminatorze, lecz z zerowym stanem impulsów, to po podniesieniu słuchawki i włożeniu karty zostanie wyświetlony limit impulsów w formacie "Limit= 0imp." i tak jak w przypadku niewłaściwej karty rozmowy wychodzące nie są możliwe. Jeśli jednak posiadamy prawidłową kartę z dostępnym limitem impulsów, to po włożeniu jej do czytnika zostanie limit ten wyświetlony i będzie możliwe wybranie dowolnego numeru.

Wybierane cyfry będą się pojawiały na wyświetlaczu od jego prawej strony i po wybraniu kolejnej będą przesuwane o jedną pozycję w lewo. Jeśli liczba wybranych cyfr przekroczy szesnaście, czyli maksymalną pojemność wyświetlacza, to cyfry wybierane w pierwszej kolejności zostaną przesunięte poza obszar wyświetlania wyświetlacza.

Wybrany numer będzie widoczny do czasu nawiązania połączenia. Po podniesieniu słuchawki przez wywoływaną osobę centrala telefoniczna wyśle do nas impuls zaliczający. Impuls ten zostanie odebrany przez układ FX631, a informacja o tym zostanie przekazana do procesora. Po odebraniu pierwszego impulsu na wyświetlaczu pojawi się limit dostępnych impulsów pomniejszony o jeden. Ta informacja będzie wyświetlana przez cały czas rozmowy, lecz niestety z coraz mniejszym limitem impulsów. Gdy limit impulsów osiągnie wartość "0", rozmowa bedzie jeszcze możliwa do czasu odebrania kolejnego impulsu teletaksy. Po tym impulsie rozmowa zostanie przerwana. Jak można zauważyć, przy takim zliczaniu impulsów jeden impuls zostanie "zmarnowany", ponieważ po rozpoczęciu kolejnego okresu rozmowy zostania ona przerwana. Jest to jednak jedyny sposób umożliwienia rozmowy z zerowym kontem. Jeśli w chwili wybierania numeru mieliśmy jeden impuls, to po nawiazaniu połączenia limit zmniejszy się do zera i rozmowa zostałaby przerwana, a przecież mieliśmy jeszcze jeden impuls, więc musi być możliwe

jego wykorzystanie. Jednocześnie nie może być dozwolona rozmowa, gdy limit impulsów przed rozpoczęciem rozmowy jest równy zero. W takim przypadku nie można wykonać żadnej rozmowy. Jeżeli w trakcie prowadzonej rozmowy karta zostanie wyciągnięta z czytnika, to rozmowa zostanie przerwana.

W czasie trwania połączenia przychodzącego należy unikać naciskania klawiszy, gdyż dyskryminator nie rozróżnia rozmowy przychodzącej i wychodzącej. W trakcie takiego połączenia na wyświetlaczu jest napis: "Włóż kartę", tak jak przy połączeniu wy-

chodzącym. Dlatego naciśnięcie dowolnego klawisza spowoduje krótką przerwę w obwodzie aparatu. Nie spowoduje to jednak przerwania połączenia, gdyż przy połączeniu przychodzącym centrala rozłącza połączenie po 90 sekundach po odłożeniu słuchawki przez abonenta wywoływanego.

Krzysztof Pławsiuk, AVT krzysztof.plawsiuk@ep.com.pl

Wzory płytek drukowanych w formacie PDF są dostępne w Internecie pod adresem: http://www.ep.com.pl/?pdf/listopad02.htm oraz na płycie CD-EP11/2002B w katalogu PCB.